

B İ B L İ Y O G R A F Y A

Ugaritica III (Mission de Ras Shamra Tome VIII) par Claude F. -A. Schaeffer avec des contributions de Chr. Desroches-Noblecourt, H.G. Güterbock, P. Krieger, E. Laroche, J. Vandier. (Paris 1956) Paul Geuthner. XI + 302 S. 4°.

Eserin Önsöz ve hülâsasında (Préface et résumé) M. Schaeffer, eserin yazılmasına iştirak edenleri ve mevzularını takdim ettikten sonra, Ugarit sarayının cenup arşivinde 1953/54 senelerinde bulunan çivi ve hieroglif yazılı vesikaların Ugarit tarihine verdiği ışıkları tebarüz ettirmektedir. Bu vesikalardan çivi yazılı olanlar J. Nougayrol tarafından PRU (=Palais royal Ugarit) in IV. bölümünde neşredileceği ve hitit hieroglif yazılı vesikaların ise burada M. Laroche tarafından yayınlandığı bildirilmektedir (S. VII — XI).

Başta Ugarit hâfiri Schaeffer olmak üzere, meslekdaşlarının da iştiraki ile meydana getirilen Ugaritica III, başlıca dört bölüme ayrılmıştır. I. Bölüm Ugarit ile Hatti, II. Bölüm Ugarit ile Mısır, III. Bölüm ise Ugarit ile Kıbrıs arasındaki münasebetleri araştırmağa yarayan materyale tahsis edilmiş olup, IV. bölümde Ras Şamra kazılarında bulunan bronz aletler ve silâhlar etüd edilmektedir.

I. Ugarit — Hatti arasındaki münasebetlere dair malzeme :

Ugarit kiral sarayının cenup arşivinde bulunan ve üzerinde, Hitit imparatorluk devri kırıllarından Şuppiluliuma'nın, II. Murşilin, III. Hattuşil'in ve IV. Tut-halya'nın mühür baskıları bulunan vesikalar, hitit tarihi hakkında Boğazköy vesikalarının verdiği malûmatı tamamlamaktadır. Bu mühür baskıları, tıpkı Boğazköy baskıları gibi hitit çivi ve hieroglif yazıları ile yazılmıştır.

Şuppiluliuma'ya ait olan üç mühür baskısından birinin (17.227) ortasında kanadlı bir güneş kursunun altında "Büyük Kiral Şuppiluliuma" hierogliflerinin yanında "Büyük Kraliçe Tavananna" hieroglif işaretleri görülmektedir. Üzerinde bu mühür baskısını ihtiva eden tabletin Ugarit kralı Nqmd ile Hitit kralı Şuppiluliuma arasında aktedilen bir muahedenin şartlarının yazılmış olması, tarih bakımından bilhassa alâka çekicidir, zira Hattuşaş (Boğazköy) arşivinde böyle bir muahedenin mevcudiyetini imya eden bir vesika bulunmamıştı. Aynı kiralın mühürüyle mühürlenmiş bir diğer tablet ise Ugarit ile Mukiş (merkezi Alalah=Açana olan, takriben bugünkü Hatay) memleketi arasında aktedilen bir muahedeye ait bir parçadır. Bundan başka Şuppiluliuma'dan Ugarit kralı Nqmd'ya gönderilmiş bir de mektup bulunmuştur. Büyük Kiral bu mektubunda "Mukiş ve Nuhasse memleketleri benim düşmanımdır diye korkma, kendine güven" demektedir. Bu devre ait olarak bir de Şuppiluliuma'nın Kargamış şehri kralı olan oğlu Şarrikuşuh'tan Ugarit kralı Nqmd'ya gönderilmiş bir mektup vardır. Bu mektup, Şuppiluliuma'nın Nuhasse kralı Tette ile akdettiği muahedede verilen malûmatı teyit etmektedir. Zira bu mektupta Kargamış kralı, tarafsızlık yolunu tutmak isteyen Ugarit kralına Nuhasse hurbine iştirak etmesini tavsiye etmektedir.

Ugarit sarayının cenup arşivinde II. Murşile ait de bir çok vesika ve mühürler bulunmuştur. Mühürlerin ehemmiyeti, Güterbock'un neşrettiği Murşil mühür

baskıları üzerindeki hierogliflerin okunmasından hasil olan tereddüdü ortadan kaldırmıştır ¹. Üzerinde Muşil'in mühür baskısı bulunan bir vesika, Ugarit kralı Nqmd ile Siyannu ve Uşmatu şehir kırılları arasında akdedilen bir muahede olup bu şehirlerin Ugarit kralına karşı taahhüdlerinden bahsedildiği bildirilmektedir. Yine Ugarit'te bulunan yeni bir tablette, Ugarit Kralı Nqmd II. nin Muşile senede 500 şekel altın vergi ödediği anlatılmaktadır. Bu suretle bir taraftan bu devrin idarî teşkilâtı hakkında, diğer taraftan da hitit devletinin vasal devletlerden aldığı vergiler hakkında bilgi edinilmektedir. Demek ki küçük şehir beyleri küçük kırıllara, küçük kırıllar da Büyük Kırıla vergi ödemeğe mecbur idiler. Ugarit şehrinin Hatti memleketine ödediği vergi, III. Hattuşil zamanında Amurru memleketinin verdiği vergiden 200 şekel fazladır, bu da Ugarit şehrinin zenginliğini ifade etmektedir.

Şayanı dikkattir ki, birkaç tablet istisnası ile, Boğazköy'de olduğu gibi, Ugarit'te de kiral Muvatalli ve Urhi-Teşup zamanlarına ait vesika ele geçmemiştir. Schaeffer bunu, Ugarit kralının Kadeş harbi sırasında her iki tarafın imkânlarını iyi tanınması ve Mısır zaferinden şüphe etmesiyle izah etmekte ve böylece Ugarit'in bu devirde Hatti'ye sadık kaldığını söylemektedir.

III. Hattuşil devrine ait beş mühür baskısından dördünde kiral ile kraliçenin isimlerinin birlikte yazıldığı görülmektedir. Bir tanesi ise yalnız kraliçe Pudu-Hepa'nın hitit çivi ve hieroglif yazısı ile ismini taşımaktadır. Bu mühürlerin basılı olduğu tabletlerden biri, III. Hattuşil ile Ugarit kralı Nqmd III arasında akdedilen bir andlaşmadır. Burada yazları Ugarit'te çalışan, kızlarını memleketlerinde geçiren Ura şehri sanatkârlarından bahsediliyor imiş (s. 13). Aynı hitit kralının bir diğer metinde bildirilen, tüccarların öldürülmesi hâdisesi, III. Hattuşil'in Babil kralı Kadaşman Turgu'ya gönderdiği bir mektupta ² "tüccarlarımı Amurru memleketinde ve Ugarit memleketinde öldürmek âdet olmuştur" sözleri ile teyid edilmektedir. Aynı suretle Hattuşil'in Ugarit kralına "Habiru arazisine iltica eden kimselerin hitit kanunlarının himayesi altında bulduklarını bildirmesi de Habiru meselesi için çok mühimdir. Yalnız kraliçe Pudu-Hepa'nın mührünü ihtiva eden tabletin Ugarit kralı II. Ammistamru'ya gönderilmesi, bu mektubun III. Hattuşil'in ve III. Nqmd'nin ölümlerinden sonra yazıldığını gösterdiği için, Arşiv kronolojisi bakımından ehemmiyetlidir.

Ugarit sarayının güney arşivinde bulunan vesikalar arasında üzerinde IV. Tuthalya'nın şahane mührü basılı bir vesika da vardır. Bu mühür baskısı hitit "glyptique" sanatının en güzel örneklerinden birini vermekle kalmamış, aynı zamanda da fırtına tanrısının adının hititçe Muvatalli olarak okunduğunu göstermeğe yaramıştır (s. 16 ve 116). Diğer taraftan mührün basılı olduğu tablette Ugarit kralı Ammistamru II ile Amurru kralı Pentişina'nın kızının hitit kralının emri üzerine boşanmaları ile, hitit devletinin dış siyasetinde politik izdivaçlara dayanan barış politikası bir kere daha tecelli etmektedir. Bu vesikada varis prens Tamri—Şarruma'nın Ugarit tahtı üzerindeki hakları da bildirildiği için, kraliyet ailesi hukuku bakımından ayrı bir önem kazanmaktadır. Metinde geçen bu Ugarit tahtının varisinin ismi ile IV. Tuthalya mührünün ortasındaki ikinci edikula'da

¹ Syria XXIX (1952) s. 172.

² B. Landsberger, Sam'al 251 ve 269.

okunan X—Şarruma arasında aceba bir münasebet var mıdır ? Zira III. Hattuşil'in, kızını Amurru kralı Pentişina'ya verdiği gibi, oğlu Neriçqa-İlim'e de aynı kralın kızını aldığını biliyoruz ³. Bir nesil sonraya ait olan Ugarit kralı Ammis tamru ile evlenen Amurru prensesi bu izdivaçların birinden doğmuş olmalıdır. Bundan dolayı da hitit kralının bu evlenmenin bozulmasına nasıl müsaade ettiği sorusu açık kalmaktadır.

Kargamiş kırıllarının mühürleri:

Ugarit arşivinde Kargamiş kırıllarının mühürlerinin bulunması bu devirde vasal kırıllıklar arasındaki münasebetlerin nekadar dostane olduğunu göstermektedir. III. Hattuşil zamanında Kargamiş kralı olduğunu bildiğimiz İni-Teşub'un Ugarit'te üçü silindir ikisi damga olmak üzere beş adet mühür baskısı bulunmuştur. Bu baskılar sayesinde Kargamiş şehri tarihi hakkında bazı yeni malûmat elde edilmektedir. Zira damga mühür baskılarından biri üzerinde "Hatti kralı kahraman Büyük Kral Şuppiluliuma'nın ahfadı, Şarri—Kuşuh'un torunu, Şahurunuva'nın hizmetkârı, Kargamiş kralı İni-Teşub'un mühürü,, yazılıdır. Bu Kargamiş kırılları Boğazköy vesikalarından da tanılıyordu ⁴

İni-Teşub'un silindir mühür baskılarına gelince: Bunlar Büyük Hitit İmparatorluğu zamanında hitit glyptik sanatının eriştiği merhaleyi ve İmparatorluk Hititlerinin damga mühür ananesi yanında Mezopotamya menşeli silindir mühürleri de kullandıklarını ortaya koymaktadır. Bir şahıs hem damga hem silindir mühür taşıyabiliyordu. Fakat İni-Teşub silindir mühürlerinin özelliği, bir Mezopotamya ananesi olan mühür yüzüne sahibinin isim ve ünvanlarını amudi olarak yazmak âdetinin hitit çivi yazısı ile tatbik edilmiş olmasıdır. Diğer bir hususiyet olarak da hitit çivi ve hieroglif yazısının silindir mühür yüzüne de tatbik edilmesidir. Bu tipin en güzel örneğini temsil eden 17.59 numaralı mührün yüzünde her iki yazı ile "Kargamiş kralı İni-Teşub" yazılıdır. Bu suretle Kargamiş kelimesinin hitit hieroglif yazıda doğru okunmuş olduğu bir kere daha sabit olmaktadır. Buradaki adoration sahnesi ise, denilebilir ki Yazılıkaya'daki bazı tanrı tasvirlerinin bir aksini vermektedir.

İni-Teşub mühürlerini ihtiva eden tabletler, IV. Tuthalya'nın kuzey Suriye'ye ve bilhassa Asur'a karşı takip ettiği siyasetin aydınlanmasını sağlamıştır. İni-Teşub'un oğlu Talmi-Teşub, Laroche tarafından IV. Tuthalya zamanına konulmuştur (s. 133). Talmi-Teşub Ugarit kralı Hammurabi ile de çağdaştır.

Ugarit arşivi vesikaları Amurru kırıllığı hakkında da bir çok yeni bilgi vermektedir. Bu cümleden olarak Ugarit kralı II. Ammistamru'nun Amurru'lu bir kraliçeyi boşaması üzerine iki hanedan arasında zuhur eden anlaşmazlığın, IV. Tuthalya'nın gönderdiği bir ihtarname ile halline çalışıldığı anlaşılmaktadır. Bu ihtarnamenin orijinalinin ele geçmesi ise, arkeolojinin tarih ilmine bağışladığı büyük lütüflardan biridir. Diğer taraftan Boğazköy'de muahedesi ele geçen Amurru kralı İştarmuva'nın Ugarit kralına "Bu kızı ister öldür, istersen denize at" şeklinde yazdığı bir mektup da ele geçmiştir (S. 31). Amurru kralının bu tabletin üzerindeki

³ E. Weidner, PD s. 124.

⁴ KBo IV, 4 Rs. 29 ve KBo I, 6 Rs. 18.

mühür baskısında yalnız hitit hierogliflerinin bulunması, bu yazının yayılış sahasını gösterme bakımından mühimdir.

Diğer mühürler arasında bir Mısır'lı olduğuna hükmedilen Amanmaşu'nun mührü de aynı suretle kronoloji için önemlidir, zira eğer o hakikaten Rib-Addi mektuplarında (EA 105, 113) geçen Mısır'lı memur ise, mühür baskısını taşıyan vesikada adı geçen Kargamiş kralı Tili-Şarruma'nın Bijaşşili'den sonraya konulması icabeder. Bu takdirde bu kralı Murşil annallerinde⁵ Şar-Kuşuh'tan sonra Kargamis kralı tâyin edilen X-Şarruma ile identifie etmek belki kabil olurdu. Gerek bu vesika gerek rahip Kilia'nın mührünü taşıyan vesika bu devirde köle satış fiyatını gösterme bakımından ehemmiyet almaktadır. Gerçekten de Ugarit kralı, Kargamiş kralının oğlundan ailesiyle birlikte bir köleyi 500 şekel gümüşe, ikinci vesikaya göre ise yine bütün bir köle ailesini 100 şekel gümüşe satın almıştır.

S. 58 den itibaren de M. Schaeffer, Ugarit arşivinde bulunan hitit kral mühürlerini Boğazköy'dekilerle mukayese etmektedir. Fakat nedense bu mukayeseyi her mührü teker teker anlatırken değil de, burada ayrı bir fasıl içinde yapmakta ve umumi olarak bazı neticeler çıkarmaktadır. Meselâ, hitit kırallarının büyük ve küçük olmak üzere muhtelif mühürler kullandıkları, mühim vesikalarda büyük, önemsiz işlerde ise küçük mühürlerini bastıkları kanaatindedir. Hititlerle bu kadar sıkı münasebette buldukları halde, Ugarit kırallarının silindir mühür ananesine sadık kaldıkları ve Hititlerde olduğu gibi her kırala mahsus şahsi bir mühür kullanmak yerine, bir tek kraliyet mührünün her nesil tarafından kullanıldığı tebarüz ettirilmektedir (s. 67). Hâfirin burada Ugarit silindir mühürleri hakkında verdiği izahat çok kıymetlidir. Buna göre 20 seneden beri devam eden Ugarit kazılarında dört yüzden fazla silindir mühür bulunmuş olup, bunların bir kısmı Mısır Orta İmparatorluk devri ile çağdaş olan II. tabakadan çıkmıştır; diğer bir kısmı da Mısır Yeni İmparatorluk devrine tekabül eden (M. ö. 1500—1200) I. tabakada bulunmuştur. Hâfire göre Ugarit kırallarının kullandıkları sülâle mührü bu iki tabakanın arasındaki zamana, yani 1750 den sonra ve 1550 den evvele konulmalıdır (S. 73).

M. Schaeffer burada biri orijinal, diğeri Kassit denilen iki sülâle mührünün mevcut olduğunu ve resmî vesikalar üzerinde bu iki mührün de kullanıldığını göstermekte ve bunu bir defa vaki olan sülâle mührü sahtekârlığı hâdisesini önlemekle izah etmektedir. Mamafih Ugarit kral ve kraliçelerinin şahsi işlerine ait vesikalarda kendi mühürlerini kullandıkları da bu vesikalarla ortaya konulmaktadır.

M. Schaeffer haklı olarak II. Murşil mührüne hususî bir bölüm ayırmıştır. Zira malûm olduğu üzere, Hattuşuş arşivinde ele geçen mühürlerin ekserisi vesikalar üzerindeki baskılardan veya "Bulle"lerden ibarettir. Halbuki Ugarit'te güney arşivinde Hitit kralı II. Murşil'in mührünün orijinali bulunmuştur. Fildişi veya kıymetli tahtadan bir çerçeve içinde olduğu tahmin edilen bu mührün Ugarit'e gelişi hakkında müellif tarafından burada iki faraziye ileri sürülmektedir: Buna göre ya bizzat Büyük Kral Ugarit'te bir müddet ikamet etmiştir -ki annallerinde bu hususta bir kayıt yoktur -veyahut da kralın mührünü taşımağa salâhiyetli Hitit'li

⁵ A. Götze, Die Annalen des Mursilis, s. 125.

murahhas muahedenin hititce nüshasını Ugarit'e getirmiş ve burada imzalamıştı (s. 91). Ancak şu noktayı unutmamak lâzımdır ki, ne Boğazköy'de ne de Ugarit'te bulunan Murşil devri muahedeleri üzerinde bu mührün baskısını ihtiva eden bir vesika bulunmamıştır. Neticede Murşil mührünün Ugarit'te bulunmasının izahı keyfiyeti, şimdilik delilsiz faraziyelere dayanmak zorundadır.

S. 97 den itibaren M. Laroche'un Ugarit mühürlerindeki hitit hieroglifleri üzerinde tetkikleri başlamaktadır. Bu kısım, bizzat müellifin de söylediği gibi, H.G. Güterbock'un iki ciltlik "Siegel aus Bogazköy" (= SBo) ün bir devamı sayılabilir. Zira Ras Şamra mühürleri sayesinde Güterbock'un meçhül veya mütereddit bırakmak mecburiyetinde kaldığı bazı noktaların aydınlanması kabil olmuştur. Meselâ Şuppiluliuma'nın Babil'li zevcesinin adının Malnikal⁶ olduğu ve SBo I,84 de de zikredilen bu kraliçenin Murşil zamanında da "Tavananna" olduğu anlaşılmıştır. Bu cümleden olarak Güterbock'un tereddüt ettiği⁷ ve Sedat Alp'in okuduğu⁸ hitit hieroglif yazıda Urhi-Teşub adının Ras Şamra'da bulunan çivi ve hieroglif lejantlı İni-Teşub ve Talmi-Teşub mühürleri sayesinde doğru okunmuş olduğu sabit olmuştur. M. Laroche burada I. Gelb'in Murşil adı için Me-na-li, Şuppiluliuma için Pi-ha-me sadaları ile okunması teklifini tamamen reddederek (S. 97 ve ve 107), bunlardan Murşil hierogliflerinin ikna edici bir tefsirini vermektedir. Aynı suretle Murşilin zevcesinin hitit metinlerinde geçen Gaşşuliyawiya olduğunu ve SBo I, 37 ve 104 de de görülen işaretlerin Ga-su-la-wi şeklinde okunacağını keşfi şerefi de M. Laroche'a aittir.

Murşil hieroglifleri üzerinde M. Laroche'un yaptığı yeni tekliflerin diğer araştırmacılar tarafından nasıl karşılanacağını beklemek lâzımdır. Gelb'in hitit kırallarının biri taht ismi, diğeri göbek adı olmak üzere iki isim taşıdıkları hususundaki teklifini başka bir yoldan kabul etmekte ve buna göre Ras Şamra'da bulunan IV. Tuthalya mührü üzerindeki ikinci edikula'yı Tuthalya=X-Sarruma olarak izah etmektedir (s. 118). Çünkü Ugarit'te bulunan Hattuşil mührü baskılarından birinde LUGAL-ma yazılışının bulunması ile LUGAL-ma=tabarna olduğu anlaşılmıştır.

Laroche'un Kargamış ve Amurru kral mühürleri üzerindeki hieroglifler hakkında verdiği izahata burada daha fazla girmek yetkimiz dışındadır.

II. Mısır ve Ugarit arasındaki münasebetlere ait materyal:

Bu bölümde evvelâ M. Schaeffer tarafından üzerinde IV. Amenofis ve kraliçe Nefertiti'nin kartuşları ile bir düğün alayı tasviri bulunan bir vazo parçasına dayanılarak Ugarit kralı II. Niqmadu'nun Mısırlı bir prensesle evlendiği ve bu prensesin de IV. Amenofis'in kızlarından biri olduğu ve bu prensesin Ugarit çivi yazılı vesikalarında adı geçen Şarelli olduğu ileri sürülmektedir (S. 168). Fakat biz Mısır vesikaları ile IV. Amenofis'in üç kızı olduğunu, bunlardan en büyüğünün rahip Senkre ile, ortancasının Tutankamon ile evlendiklerini, en küçük prensesin

⁶ Malnikal adını teşkil eden dört işaretten birincisinin, bugün dahi Anadolu'da kullanılan bir "mala" resmi olması şayanı dikkattir.

⁷ SBo I, s. 27.

⁸ Sedat Alp, Symbolae Hrozný III (1950) s. 6.

ise daha babasının hayatında öldüğünü biliyoruz⁹. Buna göre bu prenses Şarelli, belki Firavun'un ikinci derecede zevcelerinden olan kızlarından biri idi.

Aynı vazo parçası üzerinde arkeoloji bakımından çalışan Madame Ch. Desroches-Noblecourt kraliçenin arkasında gözükten bir taht korneji sütununu diğer Mısır kornejleri ile mukayese ederek bunun tam bir Mısır eseri olduğunu ispat etmektedir. Daha sonra bu sahneyi çerçeveleyen hayvan frizindeki kıvrık boynuzlu dağ keçisinin Mısır eserleri üzerinde daima kullanılan bir süs motifi olduğunu ve billhassa XVIII. Mısır sülalesi eserlerinde görüldüğünü anlatmaktadır. Bu frizin altında başında yüksek bir taç bulunan Mısırlı prenses karşısında duran ve maalesef yalnız başı görünen şahsa doğru sağ elini uzatmaktadır. Figürlerin başları üzerindeki kartuşlardan birinde "İkarit memleketi prensi Nqmd" yazıldığından, vücudu kırık olan şahsın Ugarit kralı Niqmadu olduğu anlaşılmıştır. Müellif daha sonra prensesin el hareketini ve elbisesini diğer eserlerle mukayese suretile bu modanın Ramsesitler devrinde görüldüğünü, fakat teferruat nazarı itibare alındığında, eserde Amarna çağı sanatının hâkim olduğunu söylemektedir (S. 216). Bu suretle arkeolojik küçük bir parça üzerinde hiç bir teferruatı ihmal etmeden örnek bir çalışma gösteren Mme Noblecourt, bu vazanın IV. Amenofis zamanına ait olduğu ve bir Mısırlı prensesin Ugarit kralı Niqmadu'ya verildiği neticesine varıyor, fakat bu diplomatik evlenmeden çıkardığı en mühim netice, Mısır için çok karakteristik olarak, bir sanat eserinin bu gibi profan bir maksat için vücade getirilmiş olmasıdır.

Ras Şamra kazılarında bulunan ve III. Amenofis'in kraliçe Teje ile evlenmesine ait kırık bir skarabeyi de P. Krieger, mevcut bu devre ait diğer 18 skarabenin yardımı ile tamamlamakta ve üzerindeki Mısır hieroglif yazılı lejantın bir tercümesini vermektedir (S. 221-226).

III. Ugarit—Kıbrıs münasebetleri hakkında materyal :

Bu bölümde evvelâ M. Schaeffer Ugarit arşivi hakkında etraflı malûmat verir. Buna göre yazılı vesikalarda sekiz muhtelif dil ve bu lisanları yazmak için beş muhtelif yazı nev'i kullanıldığını tebarüz ettirerek Ugarit limanının milletlerarası karakterinin buna sebep olduğunu söylemektedir. Şüphe yok ki Babil çivi yazı sisteminin üç yüzü mütecaviz hece işaretine karşılık, 30 harften mürekkep sade Ugarit alfabesinin M.ö. XIV. asırda ortaya çıkmasıyla dünya tekâmül tarihinde büyük bir merhale katedilmiş oluyordu. Ugarit'te daha 1931 senesi kazılarında baş rahibin kütüphanesinin ve evinin yanında, üzerinde Kıbrıs çizgi yazılı gümüşten bir kupa bulunmuştu. 1953 kazılarında da aynı yazıyı taşıyan bir seramik parçası bulunmuştur. M. Schaeffer bu iki parça üzerindeki yazıyı Kıbrıs'ta (Ona göre Kıbrıs adasının eski adı Enkomi'de) bulunan kil toplar üzerindeki yazılara çok benzetmektedir. Bundan dolayı bu eserler yabancı bir memleketten Ugarit'e gelmiş olmalıdır (S.230). Daha sonra aynı buluntular filolojik bakımdan M. Olivier Masson tarafından işlenmektedir (S. 233-246).

⁹ J. H. Breasted, Geschichte Aegyptens (Wien 1936) s.

IV. *Ras Şamra'nın bronz aletler ve silâhlar koleksiyonu :*

Burada M. Schaeffer Ras Şamra'da baş rahibin evinin eşiği altında saklanmış olarak bulunan ve bazıları üzerinde Ugarit çivi yazı alfabetiyle rahibin isim ve unvanı bulunan baltalar ile kılıç, bıçak, ok ucu ve mızrak gibi bronzdan mamûl eşyalar ve silâhlar koleksiyonu hakkında izahat vermektedir. Burada arkeoloji bakımından mühim sayılabilecek bir hususu da belirtmek lâzımdır: Ugarit kazılarında bulunan bir fildişi plâka üzerinde kiral Nqmd'yi Mısır stilinde bir düşmanı öldürmek için kullandığı kılıçın orijinali de kazılarda ele geçmiştir. Bütün bu eşyaların imalinde kullanılan bronzların kimyevi tahlil raporunun verilmesi, modern arkeoloji çalışmaları hakkında güzel bir örnek vermektedir. Mamafih hâfir silâhlarda teknik bakımdan büyük bir terakki olmadığı kanaatindedir (S. 271). Ona göre bu silahlar daha ziyade eski batı kültürleriyle münasebet göstermektedir.

Muhakkak ki Ras Şamra eski Önasya arkeolojisi tarihinde en seçkin yeri alan kazılardan biri olarak kalacaktır. Esasen yalnız yazı tarihi için verdiği malzeme buna kâfidir. Fransız arkeoloji cemiyeti Ras Şamra kazıları ile arkeoloji metodlarının kaydettiği tekâmülü burada tatbik etmek suretiyle ilme büyük hizmetlerde bulunmuştur. Bu itibarla bize böyle kıymetli eserler verdikleri için Ras Şamra kazıları heyetini, başta M. Cl. F. Schaeffer olmak üzere tebrik eder ve müteakip yıllar için iyi talih ve başarılar dileriz.

F . K.